

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΔΕΛΤΑ:

Παραμύθι χωρίς όνομα

Μια φορά κι έναν καιρό, στην όμορφη Αλεξάνδρεια, γεννήθηκε ένα μελαγχολικό, γυάλινο κορίτσι, που ανά πάσα στιγμή μπορούσε να ραγίσει με το παραμικρό χτύπημα. Το βάφτισαν Πηνελόπη. Ο πατέρας του κοριτσιού, ο Εμμανουήλ Μπενάκης, ήταν ένας αυστηρός μεγαλέμπορος βαμβακιού που δεν θα άφηνε και πολλά περιθώρια στην ευαίσθητη φύση εκείνης της γυάλινης κούκλας.

Η Πηνελόπη θα μεγάλωνε με όλη την αυστηρότητα, αλλά και την ανατροφή που άρμοζε σε ένα κορίτσι της αστικής τάξης: ιερή κατήχηση, ξένες γλώσσες, ζωγραφική, ανάγνωση και φυσικά την απαραίτητη υποχρέωση να εμφανίζεται στις κοσμικές συγκεντρώσεις της ελληνικής παροικίας (τις οποίες η ίδια βαριόταν αφόρητα).

Η εύπορη οικογένεια της παρείχε τη δυνατότητα να ταξιδεύει στις Ευρώπες, αλλά την υποχρέωσε στα 21 της να παντρευτεί έναν άνθρωπο με τον οποίο δεν ήταν ερωτευμένη: τον Στέφανο Δέλτα. Τον είχε συναντήσει πρώτη φορά στις 8 Αυγούστου του 1895, ύστερα από σύσταση του θείου της, Γιάννη Χωρέμη.

Το μικρό χρονικό διάστημα από τη γνωριμία έως τον γάμο τους κύλησε με αντικρουόμενα από μέρους της συναισθήματα και κατέληξε σε σιωπηρή αντίδραση από την οποία προέκυψε η αναπάντεχη έκρηξη λίγες μέρες πριν τελεστεί το μυστήριο: ήταν τότε που το γυάλινο κορίτσι ράγισε για πρώτη φορά και αποπειράθηκε να δώσει τέλος στη ζωή του, στέλνοντας ένα μήνυμα στον ψυχρό πατέρα για την άρνησή του να δεχτεί ως σύζυγό της τον Αντώνη Μανροκορδάτο.

Ο γάμος με τον Δέλτα, όμως, έγινε όπως είχε οριστεί και η Πηνελόπη ακολούθησε τον δρόμο που οι άλλοι της είχαν επιλέξει και βρήκε καταφύγιο στα κουκλόσπιτα με την ανατροφή των τριών θυγατέρων της, της Σοφίας, της Βιργινίας και της Αλεξάνδρας, να την απορροφά στα πρώτα

χρόνια του γάμου της. Ωστόσο ήρθε εκείνος ο κυκλώνας να σαρώσει τα πάντα μέσα από το πρόσωπο του Ιωνα Δραγούμη, του νεαρού υποπρόξενου από τη Μακεδονία που σύντομα θα γινόταν γενικός πρόξενος στην Αλεξάνδρεια.

Τον πρωτογνώρισε το 1905, εκείνος, ένας άντρας καριέρας, πλημμυρισμένος από ιδέες και ιδανικά. Εκείνη, μια γυάλινη κούκλα.

Η ρίζα που τους ένωσε στάθηκε και για τους δύο διεξοδος από το ασφυκτικό κοσμοπολίτικο περιβάλλον της Αλεξάνδρειας και αυτή η ρίζα απλώθηκε βαθιά στις καρδιές τους. Τόσο βαθιά, που εκείνη η αρχική αμοιβία έλξη εξελίχθηκε σε μια παράφορη σχέση.

Μπροστά στο ανέφικτο, η Δέλτα έκανε δύο ακόμα απόπειρες αυτοκτονίας. Εφτασε στο σημείο να ομολογήσει τα πάντα στον άντρα της μόνο και μόνο επειδή ήθελε να είναι ειλικρινής απέναντι στον εαυτό της.

Όπως και να 'χει, η σχέση τους έληξε στα 1912, όταν ο Δραγούμης συνδέθηκε με τη Μαρίκα Κοτοπούλη, και από τότε η Πηνελόπη Δέλτα φόρεσε μαύρα ρούχα έως το τέλος της ζωής της. Κάπου εκεί γεννήθηκε και η μεγάλη συγγραφέας που όλοι γνωρίζουμε. Μέσα από τα χαλάσματα της ψυχής της, στη σκοτεινή πλευρά της «αριστοκρατίας» της Αιγύπτου.

Το 1909, σε ηλικία 35 ετών, η γυάλινη κούκλα δημοσίευσε το πρώτο της διήγημα στον «Λαό» της Πόλης. Την ίδια χρονιά εξέδωσε και το πρώτο της παιδικό μυθιστόρημα, το «Για την πατρίδα», ένα έργο που αναφέρεται στο Βυζάντιο.

Το 1910 άρχισε να αλληλογραφεί με τον Γκούσταβ Σλούμπεργκερ, τον κορυφαίο βυζαντινολόγο της εποχής της, και μέσα από αυτή την ανταλλαγή απόψεων και ιδεών γεννήθηκε το μυθιστόρημα «Τον καιρό του Βουλγαροκτόνου», καθώς και ένα ημιτελές έργο (που θα δημοσιευόταν πολλές δεκαετίες αργότερα, στα 1983), «Το Γκρέμισμα».

Από το 1913 και για τα επόμενα τρία χρόνια, η Πηνελόπη Δέλτα έγραψε μια σειρά από διηγήματα που δημοσιεύτηκαν στην «Εστία» και σε άλλες εφημερίδες της εποχής.

Το 1916 εγκατέλειψαν για πάντα την Αλεξάνδρεια και εγκαταστάθηκαν στην Κηφισιά. Ήταν τότε που η Πηνελόπη άρχισε να συλλέγει υλικό για τον Μακεδονικό Αγώνα και να κάνει τα πρώτα σχέδιάματα του «Μάγκα». Τώρα πια ήταν αφοσιωμένη ολόκληρα στη γραφή. Εκεί μονάχα μπορούσε να διυλίζει το πάθος της και να βρίσκει την απόλυτη ελευθερία που ονειρευόταν από παιδί, προσπα-

θώντας να καταπνίξει ταυτόχρονα και τον πόνο της από τη δολοφονία του Ιωνα Δραγούμη, το 1920, από ένα εκτελεστικό απόσπασμα φανατικών βενιζελικών υπό τις διαταγές του ίδιου του πατέρα της.

Από το 1918, που πρωτοπηγαίνει στη Μακεδονία σε αποστολή περίθαλψης προσφύγων, έως το 1924 έχουμε λίγα δημοσιευμένα πράγματα, αλλά είναι τότε, στα 1925, που η ίδια έκανε το μεγάλο βήμα, εκδίδοντας τη «Ζωή του Χριστού», ένα βιβλίο για τη συγγραφή του οποίου αφιέρωσε πολύ χρόνο σε συνομιλίες με τον Χρυσάνθο, τον Μητροπολίτη Τραπεζούντος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών.

Με το «Παραμύθι χωρίς όνομα» ήδη δημοσιευμένο και με τις καλές συστάσεις να τη συνοδεύουν πλέον παντού, η Δέλτα έγραψε στον Παλαμά: «Αποφάσισα να πάρω τη βουτιά να κάμω κάτι ελληνικό, με ελληνικές ιδέες, σε ένα ελληνικό περιβάλλον».

Και τίποτε δεν την πτοεί, ούτε καν τα πρώτα συμπτώματα της αρρώστιας της, που έκαναν την εμφάνισή τους το καλοκαίρι του 1925. Άρχισε να γράφει τις «Ρωμοπούλες», ένα φιλόδοξο έργο σε τρεις τόμους, του οποίου η δράση ξεκινάει με την πτώση του Τρικούπη, το 1895, και φτάνει ίσαμε την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου του 1920.

Οι «Ρωμοπούλες» γράφτηκαν σε μια μακρά περίοδο πυρετώδους δημιουργίας, από το 1927 έως το τέλος του 1939, μια περίοδο κατά την οποία η Δέλτα επεξεργάστηκε και δημοσίευσε τρία από τα πλέον σημαντικά βιβλία της, τον «Τρελαντώνη» (1932), τον «Μάγκα» (1935) και βεβαίως το «Στα μυστικά του βάλτου» (1937).

Άραγε να διάβαζε κάποια

από αυτά ο Μπενάκης; Και αν ναι, τι θα ένωσε; Το σίγουρο είναι ότι στα 1940 η Πηνελόπη Δέλτα ήταν μια κουρασμένη, άρρωστη γυναίκα, που απένιζε τις λεπτές ρωγμές στα τρίσβαθα της ψυχής της.

Φανταζόμαστε τη σκηνή καθώς ξημερώνει η 27η Απριλίου του 1941 και ο ήλιος χαϊδεύει τους πυκνόφυτους λόφους της Κηφισιάς. Βλέπει τους Γερμανούς στρατιώτες να πλημμυρίζουν τους δρόμους. Τις μοτοσικλέτες να χαλάνε τον κόσμο. Τα άρματα μάχης του κατακτητή να συνθλίβουν τα λουλούδια στις άκρες των ελληνικών δρόμων. Ένας έρωτας που τη σκοτώνει μέρα με την ημέρα και τώρα μια πατρίδα που πεθαίνει, που χάνεται, που βουλιάζει με τα μυστικά της στον βάλτο της Ιστορίας. Αλλάζει χαρτί εγκαταλείποντας μια φράση στη μέση και σπεύδει να γράψει κάτι άλλο.

«Παιδιά μου, ούτε παπά ούτε κηδεία. Παραχώσετέ με σε μια γωνιά του κήπου, αλλά μόνο αφού βεβαιωθείτε ότι δε ζω πια. Σας φιλώ όλους με αγάπη. Φροντίστε τον Πατέρα σας. Τον φιλώ σφιχτά». Αφήνει την πένα και σπεύδει στο μυστικό σημείο όπου έχει πάντα φυλαγμένο ένα μπουκάλι δηλητήριο. Και αυτήν τη φορά τα καταφέρνει να ρίξει την αυλαία.

Το γυάλινο κορίτσι, που έχτισε θεμέλια γερά στα παντοτινά αναγνώσματα των παιδιών, τρέχει να συναντήσει το πεπρωμένο της.

Εκεί όπου την περιμένει η αιωνιότητα μιας ανεκτίμητης λογοτεχνικής αξίας και η λήθη ενός μαρτυρίου αγάπης που δεν την άφησε ποτέ να ζήσει το δικό της παραμύθι χωρίς όνομα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΝΔΟΛΟΣ